"A fiatalok is dörömböljenek a kapukon"

Interjú Huszti Péterrel

Huszti Pétert, aki a Színház- és Filmművészeti Egyetem volt rektoraként korábban is sokat foglalkozott nemzetközi ügyekkel, a Nemzetközi Színházi Intézet Magyar Központjának (ITI) új elnökévé nevezték ki. Többek között a tervezett programokról, illetve azok hiányáról, valamint arról kérdeztük, hogyan tudná az intézet hatékonyabban segíteni a fiatal drámaírók külföldi pályafutását.

Fábri Péter után tavaly önt választották meg a magyar ITI központ elnökének. Miért került sor az elnökváltásra?

Ez nem jelent hatalmas változást, hiszen engem régóta szoros szálak fűznek az ITI-hez: korábban is én voltam a nemzetközi oktatási bizottság elnökhelyettese. Régebben egyébként nemcsak itthon, hanem más országokban is sokkal élénkebb munka folyt az ITI-ben. A rektorságom ideje alatt öt nemzetközi fesztivált szerveztünk a Színművészeti Főiskolán, és elkezdődtek a tanár-, és diákcserék. Az akkori Hegedűs D. Géza-osztály például kiment az USA-ba, a Tennessee Egyetemre, és idelátogatott hozzánk egy ITI-szakember, Philip Arnoult. Neki köszönhetjük, hogy Eszenyi Enikő, Alföldi Róbert és Szász János rendezőként dolgozhatott Amerikában. Egyébként én is dolgoztam a Tennessee Egyetemen: magyar workshopokat tartottam, és megrendeztem Görgey Gábor „Komámasszony, hol a stukker"-jét. Gondolom az ITI-hez fűződő múltam, és ami a legfontosabb, nemzetközi kapcsolataim miatt kértek meg arra, hogy vegyem át az elnökséget, hogy a mostani nehéz

anyagi helyzetben is tovább tudjunk dolgozni. Nehéz ma ugyanis pénzt szerezni kulturális események, szimpóziumok és rendezvények szervezésére. Ráadásul szerintem az a legfontosabb – és sajnos ez még több pénzbe kerül –, hogy a színházelméleti találkozókhoz egy-egy vendégelőadás is kapcsolódjon.

Az EU-csatlakozással nem nyílnak meg új források az ITI számára?

Elképzelhető, mi is ebben reménykedünk. De Nyugaton is van olyan ITI-szervezet – például Londonban –, amely anyagi okok miatt beszüntette a működését.

Úgy tudom, hogy a szervezetnek központi költségvetése is van.

Igen, vannak központilag szervezett és finanszírozott rendezvények és fesztiválok, amelyeken mindig részt is veszünk. De a központi támogatás egyébként csak az iroda működtetésére elegendő.

Akkor nincsenek konkrét terveik a közeljövővel kapcsolatban?

Szeretnénk utazó-workshopokat szervezni, amelynek keretében magyar diákok mennének külföldre – például Berlinbe, Pozsonyba –, mások pedig idejöhetnének hozzánk. Ha ez megvalósulhatna, akkor nemcsak azt éreznénk, hogy az Uniós csatlakozással kinyíltak a határok, hanem azt is, hogy átjárhatóvá váltak.

Kik vehetnek majd részt a workshopokon?

Mindenképpen azt szeretnénk, hogy a szakmában mindenki tudjon ezekről a lehetőségekről. Tehát nemcsak az egyetemre járók, hanem például a vidéki színészek is. De ha sikerül pénzt szereznünk, akkor is szembe kell néznünk más nehézségekkel. A workshopok több hónapig is eltarthatnak, és nem biztos, hogy egy fiatal színészt a színháza elenged ennyi időre. Egyetemistáknál még el tudjuk ismerni intenzív kurzusként az ilyen utakat, de a színházban dolgozók esetében ez már sokkal nehezebb.

Hogyan lehet értesülni az ITI által meghirdetett lehetőségekről?

A honlapunkon fent vannak az információk. Reklámozásra nincs pénzünk, hiába szerepel elvileg ez is a feladataink között. De egyébként olyan kicsi az ország és a szakma, hogy gyorsan terjednek a hírek.

Én úgy tapasztaltam azonban, hogy sokszor még a Színművészeti Egyetemre járó diákok

sem tudnak ezekről a lehetőségekről. Az ösztöndíjakat is csak ritkán plakátozzák ki.

Ez elég szomorú, mert az egyetemnek van nemzetközi referense. Nála lehet mindenről érdeklődni, a diákoknak őt kellene kérdésekkel ostromolniuk.

Ebben a szakmában rendkívül sokat számítanak a személyes kapcsolatok. Egy színész vagy rendező hiába tanulna rengeteget egy külföldi tanulmányúton, ha sokkal fontosabbnak tartja, hogy beépüljön a hazai szakmába. Mennyire hajlandók a fiatalok elmenni külföldre? Nem élik ezt meg egyfajta vérveszteségként?

Biztos, hogy sokan ezért nem mennek el. Lehet, hogy később szerződéshez vezet, ha valaki harmad- vagy negyedévesként kap egy kis szerepet itthon. Ezért én teljesen megértem, ha valaki inkább ezt választja egy négy hetes külföldi kurzus helyett.

A színészek milyen eséllyel érvényesülhetnek külföldön?

Ha beszélnek angolul, németül vagy oroszul, akkor nagyon komoly lehetőségek vannak filmekben, színházban vagy akár posztgraduális képzésben való részvételre.

Ha az egyéni kiutazás ilyen nehézségekbe ütközik, akkor miért nem foglalkozik az ITI híres külföldi előadások meghívásával, illetve jó magyar előadások külföldi kiajánlásával?

A produkciók utaztatása nagyon költséges. De például most járt nálunk a heidelbergi ITI-fesztivál vezetője, Günther Beelitz, aki az útmutatásaink alapján számos hazai előadást megnézett, és ebből választja majd ki azt az egyet, amelyet meghív a német fesztiválra. Egyébként így jutott ki a Gézagyerek című előadás is néhány éve Németországba. Nem az ITI intézte az utat, de egy ITI-kongresszuson ajánlották a darabot a fesztivál szervezőjének. A heidelbergi fesztivál vezetője most nemcsak színházi előadást, hanem egy három drámánál többet nem publikált szerzőt is keres, akinek lefordítanák és bemutatnák a darabját Németországban. Mi összeállítottunk neki egy listát, amelyből válogathat.

Kik szerepeltek a listán?

Ezt nem árulhatom el, mert annak csak sértődés lenne belőle. Fontosnak tartottuk azonban, hogy széles legyen a paletta, ezért csak a megjelent művek száma alapján szelektáltunk.

A külföldről ideérkező színházi szakemberek hogyan tudnak választani a drámák között, hiszen ezek a művek nincsenek lefordítva?

Szinopszis készült a darabokról, és ezeknek a szakembereknek nagyon jó szimatuk van. Különben pontosan meg lehet különböztetni egymástól a jó és a rossz előadásokat. Persze, ha elsősorban a szöveg hordozza a darab értékét, akkor egy kicsit nehezebb a helyzet. Azt viszont nagy örömmel látom, hogy külföldön komolyan érdeklődnek az új magyar darabok és az olyan művek iránt, amelyek minket érintő problémákkal foglalkoznak. Itthon a pénz akkora úr lett, hogy egyre kevésbé mutatnak be a színházak kortárs magyar drámákat. Amikor én fiatal voltam, akkor még az összes színház a nagyszínpadon játszotta a magyar szerzők műveit. Ma már sajnos ez nincsen így.

De külföldön is inkább stúdiókban mutatják be a kortárs darabokat.

Igen. Ez világjelenség. De ettől függetlenül nagyon jó jelnek tartom, hogy ekkora az érdeklődés a magyar drámák iránt.

A drámák külföldi népszerűsítésében még hogyan tud segíteni az ITI? Egy fordítás például már nem kerül olyan sokba, mint egy produkció utaztatása.

Ebben az ügyben nagyon sokat tudunk tenni, segítünk szponzort és fordítót is találni.

Hogyan alakulhat ki a kapcsolat egy író és az ITI között? Az írónak kell jelentkeznie a szervezetnél?

Igen. Nem hatékony egy olyan egyetem, ahova nem jelentkeznek hallgatók. Vagyis az íróknak is menedzselniük kell magukat, és ha kérésekkel fordulnak hozzánk, akkor az minket is kötelez arra, hogy megtaláljuk a megoldást.

Ez fordítva nem működik? Ha meghirdetne az ITI egy fordítási projektet, akkor biztos, hogy rengeteg író jelentkezne, hiszen a nemzetközi karrier nagyon kecsegtető számukra.

Ez már túllépne az ITI feladatkörén. Csak az képzelhető el, hogy egy író behozza a darabját, abból készül egy szinopszis, amit kiküldünk külföldi színházakhoz. Ha pedig valakinek megtetszik a darab, akkor lefordíttatjuk. Tehát a fiatal írók aktivitására is szükség van.

Ön szerint mi az intézet által szervezett konferenciák konkrét haszna?

Az információcsere, a kapcsolatteremtés és a kölcsönös segítségnyújtás. A legutóbbi kongresszuson például a francia résztvevő kiválasztott néhány magyar darabot, amit le szeretnének fordítani franciára. A horvát ITI elnöke magyar évadot fog szervezni Horvátországban, az amerikai ITI-küldött pedig a Békés Pál-féle Össztáncot szeretné az Egyesült Államokban megrendezni. Mindig van konkrét eredmény. Egy régebbi konferenciának köszönhetően például Béres Attila rendezett egy Németh Ákos darabot Horvátországban. A német Liliom itthoni bemutatójára pedig úgy került sor, hogy az előző ITI-elnök, Fábri Péter ajánlotta a darabot az Őszi Fesztiválnak.

Mi lesz a következő ITI-rendezvény?

Remélhetőleg a beszélgetés elején már említett workshop. Ehhez kapcsolódik majd egy konferencia is, ha sikerül összeszednünk rá a pénzt Valószínűleg tavasszal rendezzük meg, éppen egy időben a Színház- és Filmművészeti Egyetem 140-ik és az Uránia mozi 100-ik születésnapjával. Az egyetemen tervezünk egy ezzel kapcsolatos nagy rendezvénysorozatot – kiállításokat, gálaestet, külföldi vendégek, filmesek meghívását –, és ha sikerül, akkor az ITI nemzetközi oktatási bizottsága jeles képviselőinek is szeretnénk egy három napos konferenciát szervezni erre az időszakra. Ők például újabb ösztöndíj lehetőségekben tudnának segíteni nekünk. Mert most az a legfontosabb, hogy minél több fiatal menjen ki külföldre, csak ehhez az is kell, hogy ők is dörömböljenek a kapukon.